

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/132/2023
Identifikačné číslo spisu: 1513235975
Dátum vydania rozhodnutia: 14.12.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Nora Halmová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:1513235975.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne T. V., V., P. XXXX/X, zastúpenej advokátskou kanceláriou Consilior Iuris s. r. o., Bratislava, Radlinského 51, proti žalovanému OZ kredit Slovakia, a. s., Bratislava, Mostová 2, zastúpeného advokátskou kanceláriou Studio Legale, s. r. o., Bratislava, Galandova 1153/3, o určenie neexistencie záložného práva v prospech žalovaného, vedenom na Okresnom súde Bratislava V v súčasnosti Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. 10C/366/2013, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 31. marca 2021 sp. zn. 7Co/47/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 31. marca 2021, sp. zn. 7Co/47/2019 z r u š u j e a vec vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobkyňa sa žalobou doručenu súdu 11. októbra 2013 a po pripustení zmeny žaloby uznesením č.k. 10C/366/2013-438 zo dňa 14. júna 2018 domáhala určenia, že na byte nie je (neexistuje) záložné právo v prospech žalovaného, zriadené na základe Zmluvy o záložnom práve k nehnuteľnosti z 29. mája 2013, uzavretej medzi žalobkyňou ako záložcom a žalovaným ako záložným veriteľom, na skutkovom základe, že predmetom záložného práva sú nehnuteľnosti, byt č. 1 nachádzajúci sa 7. nadzemnom podlaží bytového domu na ulici P. Č.. X, X v V., súp. č. XXXX, postaveného na pozemkoch parcely registra C parc. č. XXXX a XXXX, vchod P. Č.. X a na prislúchajúcom spoluvlastníckom podiele na spoločných častiach a spoločných zariadeniach bytového domu o veľkosti 1426/100000, zapísaných na LV č. XXXX, vedenom Okresným úradom Bratislava, katastrálnym odborom, pre katastrálne územie P., obec V. - U.. Č.. P., okres V. (ďalej aj len ako „byt“).

2. Okresný súd Bratislava V (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 29. októbra 2018 č. k. 10C/366/2013 žalobu zamietol. Svoje rozhodnutie odôvodnil právne ustanoveniami § 151a, § 151b ods. 1 prvá veta a ods. 2, § 151c ods. 1, 2, 3, § 151j ods. 1,2, § 151m ods. 6, § 37 ods. 1, § 39 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“, § 497 a nasl. zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka (ďalej len „Obchodný zákonník“) a vecne tým, že v intenciách prvého rozhodnutia odvolacieho súdu - uznesenia č. k. 7Co/378/2016-366 z 30. augusta

2017, posudzoval charakter Zmluvy o úvere č. 132011 z 22. decembra 2011, v znení jej dodatku z 29. mája 2013, uzavretej medzi žalovaným ako veriteľom a E. Č. ako dlžníčkou, riadiac sa právnymi úvahami druhoinštančného súdu, že v danom prípade nebolo možné bez prihliadnutia na právny charakter hlavného záväzku dospieť k záveru o tom, že medzi stranami uzavretú Zmluvu o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti (bytu) z 29. mája 2013 (ďalej len „Záložná zmluva“) je potrebné posúdiť ako zmluvu spotrebiteľskú. Záložná zmluva slúžila na zabezpečenie záväzku, ktorý vyplýval z Dodatku č. 1 Zmluvy o úvere z 29. mája 2013 uzavretej s E. Č., na sumu úveru 40 000 eur, z ktorej Zmluvy o úvere vyplýva, že žalovaný poskytol ako veriteľ dlžníčke úver s dohodnutým zmluvným úrokom 26,4 % p.a. a dlžníčka sa zaviazala poskytnuté prostriedky veriteľovi vrátiť najneskôr do 22. decembra 2012, v zmysle Dodatku z 29. mája 2013 do 29. mája 2014. Zo záhlavia samotnej úverovej zmluvy ako i jej dodatku bolo nesporné, že úverový vzťah vznikol medzi E. Č. ako dlžníčkou, jedná sa o úverovú zmluvu podnikateľskú, nie o zmluvu spotrebiteľskú, keď zmluva o úvere bola uzatvorená podľa ust. § 497 a nasl. Obchodného zákonníka, dlžníčka E. Č. je špecifikovaná IČO-m a číslom zápisu do živnostenského registra. Obchodnoprávny charakter zmluvy je podporený v článku 4 - Účel úveru: podnikateľský prevádzkový úver, tento podporuje i rozhodcovská doložka v Dodatku č. 1. Skutočnosť, že uvedenú sumu 40 000 eur z tohto úverového vzťahu neeviduje dlžníčka vo svojom účtovníctve, nemôže byť na zodpovednosti žalovaného, ktorý jej tento úver poskytol na podnikanie, tvrdenie o ich použití na iný (súkromný) účel je vo vzťahu k obchodnoprávnemu a podnikateľskému charakteru úverového vzťahu irelevantné. Hlavná Zmluva o úvere č. 132011 z 22. decembra 2011, v znení jej dodatku z 29. mája 2013 (ktorej platnosť strany nenamietali) bola uzavretá medzi podnikateľmi (žalovaným a dlžníčkou - fyzickou osobou, podnikateľom), avšak zabezpečovací prostriedok bol uzatvorený medzi podnikateľom (žalovaným) a fyzickou osobou - nepodnikateľom (žalobkyňou). Súd prehodnotil dôkazy - výsluch svedkov E. Č. a C. M. došiel k záveru, že napádaná Záložná zmluva bola uzatvorená zo strany žalobkyne po zrelej úvahe, patričnom vysvetlení a bez omylu a absencie slobodnej vôle takúto zmluvu uzavrieť. Mal za preukázané, že žalobkyňa mala vedomosť o tom, že dlh na základe Zmluvy o úvere č. 2010/06 z 20. augusta 2010 bol splatený, že žalobkyňa bola opätovne zapísaná ako vlastníčka bytu. Žalobkyňa bola v čase podpisu Záložnej zmluvy evidovaná v katastri nehnuteľností ako vlastníčka zálohu, čo bolo preukázané potvrdením Okresného úradu, katastrálny odbor, preto tento dôvod neplatnosti napádanej Záložnej zmluvy bol podľa súdu prvej inštancie nedôvodný. Pokiaľ išlo o dôvod neplatnosti Záložnej zmluvy pre nevedomosť, že žalobkyňa zabezpečuje nový záväzok, súd prvej inštancie bol toho názoru, že na prvej strane každej zabezpečovacej zmluvy je presne a zrozumiteľne uvedený záväzok dlžníčky, ktorý sa zabezpečuje, vrátane úverových podmienok, a to výškou záväzku, úrokovou sadzbou a konečnou splatnosťou úveru, čo znamená, že žalobkyňa vedela, aký záväzok dlžníčky zabezpečuje. Žalovaný nemal v zmysle ust. § 151md ods. 3 Občianskeho zákonníka povinnosť žalobkyňi doručovať listiny o zániku zabezpečovacieho inštitútu, ktorý zánik zabezpečovacieho prevodu z 22. augusta 2010 a z 22. decembra 2011 bol doručovaný osobne aj žalobkyňi následne potvrdený oznámením príslušnej správy katastra. Z napadnutej Záložnej zmluvy jasne vyplývalo, že sa zabezpečuje už existujúci v poradí druhý úver dlžníčky (bod 2.1, 2.3) ako aj Dodatok č. 1 k Zmluve o úvere č. 132011, ktorým sa posunula konečná splatnosť úveru do 29. mája 2014 a kvôli ktorému sa zmluvné strany dňa 29. mája 2013 stretli. Tvrdenie žalobkyne, že bola pri podpise Záložnej zmluvy uvedená do omylu, nemá oporu v hodnovernom dôkaze. Súd prvej inštancie tak došiel k záveru, že žalobkyňa nebola uvedená do omylu, vedela, že dlh ktorý zabezpečovala napádanou Zmluvou o zabezpečovacom práve je novým dlhom zo zmluvy č. 132011 z 22. decembra 2011 a Dodatku č. 1 k nej, nevedomosť o tom, že vlastnícke právo k nehnuteľnosti prešlo späť na ňu nespôsobuje omyl prejavu podpísania a uzavretia napádanej Záložnej zmluvy. Zo skutočnosti, že 29. mája 2013 uzatvoril žalovaný s dlžníčkou dodatok k Zmluve o úvere č. 132011 (v ktorom sa dlžníčka zaviazala uhradiť poskytnutý úver z 22. decembra 2011 do 29. mája 2014) a v rovnaký deň aj Záložnú zmluvu, mal za pravdepodobné, že ju žalobkyňa podpísala z dôvodu možnej realizácie výkonu zabezpečovacieho prevodu práva, ktorý jej bol oznámený 3. apríla 2013, teda z obavy, že príde o byt. V tento deň žalovaný doručil správe katastra vyhlásenie o vzdaní sa zabezpečovacieho prevodu práva. S poukazom na charakter Záložnej zmluvy ako zabezpečovacieho inštitútu uviedol, že žalobkyňa si už pri uzatváraní zmluvy musela byť vedomá toho, že môže v budúcnosti nastať situácia, že strana, ktorá na seba prevzala záväzok zo zmluvy, ho nebude schopná dobrovoľne splniť. Žalovaný ako účastník obchodnoprávneho záväzkového vzťahu Zmluvy o úvere, v znení jej Dodatku z 29. mája 2013, ktorý je stranou oprávnenou domáhať sa splnenia konkrétnej

povinnosti, si zabezpečuje splnenie hlavného záväzku záväzkom vedľajším, čím popri sebe pôsobia dva záväzky, dva obchodnoprávne záväzkové vzťahy a obvykle právny osud vedľajšieho záväzkového vzťahu nasleduje právny osud hlavného právneho vzťahu a zánik hlavného záväzku má za následok zánik vedľajšieho záväzku. Prehodnotil svoje predchádzajúce posúdenie tak, že Záložnú zmluvu nemožno považovať za spotrebiteľskú, pretože ako akcesorický vzťah k Zmluve o úvere č. 132011 z 22. decembra 2011, v znení jej Dodatku z 29. mája 2013, ktorá je obchodnoprávny záväzkom, je riadená rovnakým obchodnoprávnym režimom. Ďalšie dôvody neplatnosti Záložnej zmluvy (jej podpísanie skôr ako vznikol zabezpečovaný záväzok z Dodatku č. 1 Zmluvy o úvere č. 132011, jej podpísanie C.. U. M. ako predsedom predstavenstva, ktorý v tom čase nebol oprávnený konať za žalovaného, nepomer hodnoty zálohu k zabezpečovanej pohľadávke) vyhodnotil súd prvej inštancie s odkazom na vykonané dokazovanie ako nedôvodné. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona číslo 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v platnom znení (ďalej len „CSP“) a žalovanému priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 31. marca 2021 sp. zn. 7Co/47/2019 rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 2 CSP potvrdil; žalovanému priznal voči žalobkyne nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že spotrebiteľským vzťahom je aj záložná zmluva, avšak len tá, ktorá súvisí so spotrebiteľskou zmluvou (hlavnou) a záložná zmluva sama osebe, bez posúdenia hlavného záväzku, nespĺňa definíciu spotrebiteľskej zmluvy. Napádanú Záložnú zmluvu tak nemožno považovať za spotrebiteľskú, pretože ako akcesorický vzťah k Úverovej zmluve č. 132011 z 22. decembra 2011, v znení jej Dodatku z 29. mája 2013, je riadená obchodnoprávnym režimom. Z uvedeného záveru o tom, že žalobkyňa nevystupovala pri uzavretí Záložnej zmluvy ako spotrebiteľ vyplývalo, že nie je dôvodná jej argumentácia, že súd prvej inštancie sa nevysporiadal s aplikáciou noriem na ochranu slabšej strany pri posudzovaní platnosti Záložnej zmluvy, vrátane námietok ohľadne neprimeraných podmienok spôsobujúcich neplatnosť Záložnej zmluvy (neprimeranej hodnote zálohu k hodnote zabezpečovaného záväzku, rozporu s dobrými mravmi, spôsobe splácania úveru a výšok splátok). Odvolací súd mal za to, že súd prvej inštancie sa dostatočne vysporiadal aj s tým, že žalobkyňa nepreukázala existenciu dôvodov neplatnosti Záložnej zmluvy z dôvodu, že ju uzavrela v omyle a tiesni, teda existenciu nedostatku náležitosti vôle podľa ust. § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Rovnako prvoinštančný súd správne vyhodnotil, že s ohľadom na okolnosti uzatvárania Záložnej zmluvy je táto zmluva platným právnym úkonom, ktorý neodporoval zákonu, ani ho nijakým spôsobom neobchádzal, a to s odkazom na výsluchy svedkov E. Č. a C.. U. M., ako aj na to, že Záložná zmluva bola uzatvorená zo strany žalobkyne po zrelej úvahe, patričnom vysvetlení zmluvných inštrumentov, bez omylu a absencie slobodnej vôle takúto zmluvu uzavrieť. Z vykonaného dokazovania (s prihliadnutím na priateľské vzťahy žalobkyne a dlžníčky E. Č.) vyplynulo aj to že, na žalobkyňu nebol vyvíjaný žiaden nátlak pri uzatváraní Záložnej zmluvy, žalobkyňa mala vedomosť o jednotlivých úveroch dlžníčky, ich príp. nesplácaní alebo ich platení a s tým súvisiacim zánikom zabezpečenia. V prípade uzavretej Záložnej zmluvy žalobkyňa vedela, aký záväzok dlžníčky zabezpečuje, že ide o dlh v zmysle Zmluvy o úvere č. 132011 v znení Dodatku z 29. mája 2013. Rovnako nie je možné prisvedčiť argumentácii žalobkyne ohľadne absolútnej neplatnosti Záložnej zmluvy z dôvodu neexistencie záväzku zo Zmluvy o úvere č. 132011 v znení Dodatku z 29. mája 2013 v čase uzatvárania Záložnej zmluvy dôvodiac poradím osvedčených podpisov (číslo overovacej doložky) podľa notárskeho centrálného registra (teda podpísaním Záložnej zmluvy skôr ako vznikol záväzok z Dodatku č. 1 Zmluvy o úvere), a to mimo iné s ohľadom na to, že čo sa týka formy právneho úkonu, pre platnosť úverovej zmluvy Obchodný zákonník (ust. § 497 Obchodného zákonníka) nevyžaduje ani len písomnú formu tohto úkonu, a už vôbec nie osvedčený podpis ktorejkoľvek zo strán úverovej zmluvy (veriteľa alebo dlžníka). Dôvod neplatnosti Záložnej zmluvy spočívajúci v jej podpísaní C.. U. M. ako predsedom predstavenstva, ktorý podľa žalobkyne v tom čase nebol oprávnený konať za žalovaného, vyhodnotil súd prvej inštancie s odkazom na vykonané dokazovanie ako nedôvodný. S týmto konštatovaním sa odvolací súd plne stotožnil a doplnil, že ide o účelové tvrdenie žalobkyne, keď C.. M. preukázateľne bol nepretržite (i napriek opakovanému zvoleniu do funkcie) predsedom predstavenstva od 30. júla 2007 (a je ním aj dnes). Zapisovaným údajom do obchodného registra je deň vzniku funkcie a po jej skončení deň skončenia funkcie, jeho opakované zvolenie dozornou radou na nasledujúce 5-ročné funkčné obdobie bez prerušenia (kontinuálne) takýmto

údajom nie je, keďže napokon fakticky o žiadnu zmenu o zapísaných údajoch ani nejde. Odvolací súd poukázal aj na to, že zápis dňa vzniku funkcie do obchodného registra nemá konštitutívne účinky. Oprávnenie C.. M.Č. ako predsedu predstavenstva konať v mene žalovaného vyplývalo zo zápisu v obchodnom registri, bolo v súlade so skutočným stavom a nebolo žalobkyňou nijak spochybňované. V podanom odvolaní odvolateľka namietala, že súd prvej inštancie nevykonal dôkaz, a to sprístupnenie zoznamu prihlásených pohľadávok a výsluch správkyne konkurznej podstaty dlžníčky E. Č.. Odvolací súd poukázal na to, že v danej veci správkyňa konkurznej podstaty odpovedala na otázky strán sporu písomne dňa 11. decembra 2015, za ktorým účelom žalobkyňa predložila v podaní zo dňa 09. októbra 2015 svoje otázky pre správkyňu L.. V. B.. Nevykonanie dôkazu - končeného zoznamu prihlásených pohľadávok - súd v priebehu konania riadne zdôvodnil s poukazom na hospodárnosť konania, keď vykonanie tohto dôkazu bezprostredne nesúviselo s predmetom konania a posúdením dôvodnosti nároku žalobkyne. Vzhľadom k uvedenému odvolací súd s rozhodnutím súdu prvej inštancie nevykonať ďalšie dôkazy ako i s odôvodnením tohto rozhodnutia súhlasí, majú za to, že nevykonanie dôkazov navrhnutých stranou nie je postupom, ktorým súd odníma procesnej strane možnosť konať pred súdom. Odvolací súd poznamenal, že do práva na spravodlivý proces nepatrí právo sporovej strany, aby súd vykonal všetky ňou navrhnuté dôkazy, a aby sa stotožnil s jej právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, ani právo na to, aby bola strana v spore úspešná, teda aby sa rozhodlo v súlade s jej požiadavkami. Preskúmaním napadnutého rozhodnutia nemal odvolací súd za preukázané naplnenie uvedených odvolacích dôvodov. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol s poukazom na § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie s tým, že súdy jej nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP) a zároveň, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu závisel od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa súdy nižších inštancií odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) a ktorá bola dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c) CSP).

5. Dovolateľka poukázala na odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu v bode 21. a uviedla, že s uvedenou úvahou odvolacieho súdu nesúhlasí a je názoru, že spotrebiteľský charakter vedľajšieho záväzku nie je možné odvodzovať len od hlavného spotrebiteľského záväzku. Odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, keď vylúčil aplikáciu ustanovení na ochranu spotrebiteľa pri záložnej zmluve, ktorú uzatvorila žalobkyňa so žalovaným. Je názoru, že aj na predmetnú záložnú zmluvu je potrebné aplikovať ustanovenia na ochranu spotrebiteľov tak, ako je to ustanovené v § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka, keď s účinnosťou od 1. apríla 2015 bola do tohto ustanovenia pridaná tretia veta, podľa ktorej „na všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva“. V tejto súvislosti poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. apríla 2015 sp. zn. 3MCdo/14/2014. Svoju argumentáciu tiež podporila poukázaním na rozhodnutie Súdneho dvora EÚ C-110/14 Costea a EÚ C-74/15 Tarcau. Z uvedených rozhodnutí žalobkyne vyplývalo, že ak sa niektorý zmluvný vzťah spravuje ustanoveniami Obchodného zákonníka, fyzická osoba, ktorá koná s cieľom, ktorý nesúvisí s jej obchodom, podnikaním alebo povolaním, nestráca v tomto vzťahu postavenie spotrebiteľa a teda je potrebné aplikovať ustanovenia slúžiace na ochranu osôb v postavení spotrebiteľov. Je názoru že tieto jej námietky sú spôsobilé na prípustnosť dovolania podľa ust. § 452 ods. 1 písm. a) CSP.

6. Dovolateľka prípustnosť dovolania zároveň vyvodzovala s poukazom na nesprávne právne posúdenie odvolacím súdom v bode 24. odôvodnenia rozhodnutia, je názoru, že v danej veci ide o absolútnu neplatnosť právneho úkonu - zmluvy o úvere, ktorú zabezpečovala záložná zmluva a v konaní nebolo preukázané, že by v čase keď žalobkyňa uzatvárala záložnú zmluvu mala vedomosť o vzdaní sa zabezpečovacieho práva žalovaným, pričom žalovaný v konaní nepreukázal doručenie vzdanie sa zabezpečovacieho práva žalobkyne v dôsledku ktorého by mala vedomosť, že je opätovne vlastníčkou nehnuteľnosti. Z uvedeného dôvodu nemohla byť záložná zmluva platným právnym úkonom. S

argumentáciou žalobkyne o tom, že žalovaný mohol a mal mať vedomosť o tom, že dlžníčka E. Č. v skutočnosti uzatvára úverovú zmluvu na súkromné účely sa súdy nevysporiadali. Žalovaný ako podnikateľský subjekt zaoberajúci sa poskytovaním úverov mal konať s odbornou starostlivosťou a preveriť si finančnú situáciu dlžníka. Dobromyseľnosť žalovaného v tom, že dlžníčka uzatvorila zmluvu na podnikateľské účely navyše spochybňuje to, že do konkurzu vedeného na majetok dlžníčky si žalovaný prihlásil pohľadávku z tejto zmluvy ako voči fyzickej osobe nepodnikateľovi. Dovolateľka žiadala nahliadnúť resp. sprístupniť zoznam pohľadávok, ktorá by túto skutočnosť potvrdila, ale súd prvého stupňa tento návrh dôkazu nepripustil a nevykonal navrhovaný dôkaz a to - výsluch správkyne konkurznej podstaty dlžníčky E. Č.. V dôsledku toho došlo k prípustnosti dovolania spočívajúceho v nesprávnom procesnom postupe súdu podľa § 420 písm. f) CSP. Poukázaním na rozsudok dovolacieho súdu 2Obo/17-18/2015 namieta absolútnu neplatnosť záložnej zmluvy. Dovolateľka tiež namieta nulitosť záložnej zmluvy z dôvodu nedostatku právomoci C. U. M., predsedu predstavenstva konať v mene žalovanej, v dôsledku čoho došlo k neprávnomu právnemu posúdeniu veci podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP.

7. Žalovaný vo svojom vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie odmietnuť ako neprípustné v zmysle § 447 CSP alebo zamietnuť ako nedôvodné v zmysle § 448 CSP a priznať mu náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Uviedol, že v súdnom konaní Úverová zmluva spadá pod režim obchodného práva, pretože dlžníčka E. Č.Š. je podnikateľka. Vylučuje sa aplikácia § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka jednak na dlžníčku ale zároveň aj na žalobkyňu ako záložcu. Charakter vedľajšieho vzťahu sa odvíja od charakteru hlavného vzťahu. Ak hlavný vzťah spadá pod obchodnoprávny režim, tak aj zabezpečovací inštitút je obchodnoprávny vzťah zo zákona, a to bez ohľadu na to, či je záložca fyzická osoba, ktorá nekoná v rámci svojho podnikania alebo ide o podnikateľa.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) uznesením z 29. júna 2022 sp. zn. 4Cdo/199/2021 podané dovolanie odmietol a rozhodol, že žalovanému priznáva nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Uviedol, že žalobkyňa nekonkretizovala právnu otázku, na riešení ktorej založil odvolací súd svoje rozhodnutie a neoznačila ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, od záverov ktorého sa odvolací súd odklonil, ani neoznačila spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniu § 421 ods. 1 CSP rozhodnutia dovolacieho súdu vyjadrujúce rozdielne právne názory. Dovolateľka svojimi argumentmi uvedenými v dovolaní vyjadrila len svoj nesúhlas s vyhodnotením skutkových okolností a na to nadväzujúcim právnym posúdením veci odvolacím súdom. Odklon od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP ako dôvod prípustnosti dovolania sa „viaže na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu, ktorá nebola rešpektovaná zo strany odvolacieho súdu a to v tom, že odvolací súd zaujal iný právny záver, než aký v konkrétnej právnej otázke zaujal najvyšší súd v rozhodnutiach, ktoré boli zverejnené ako súdne rozhodnutia zásadného významu v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Najvyšší súd ďalej poukázal, že dovolateľkou síce boli v dovolaní označené rozhodnutia najvyššieho súdu (3MCdo/14/2014 a rozsudky Súdneho dvora Európskej Únie vo veci C-110/14-Costea, vo veci C-74/15-Tarcau), avšak bez definovania väzby na ňou vymedzenú právnu otázku či bližšie konkretizovanú nesprávnosť, ktorú videla v rozhodnutí odvolacieho súdu. Argumentácia dovolateľky týmito rozhodnutiami nie je možné na daný prípad aplikovať, na čo správne poukázal aj odvolací súd vo svojom rozhodnutí (bod 25. a 26.). Žalobkyňa tiež vyvodila prípustnosť svojho dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a), b), c) CSP, čo sa však navzájom vylučuje. K otázke možnosti súbežného uplatnenia prípustnosti všetkých troch dovolacích dôvodov dovolania najvyšší súd uvádza, že uplatnenie troch dovolacích dôvodov naraz sa bez ďalšieho z logiky veci vylučuje - odvolací súd sa totiž nemôže odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu za súčasnej existencie stavu, že právna otázka ešte nebola vyriešená, a rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu je rozhodovaná rozdielne. Dovolačný súd dovolanie žalobkyne v časti, v ktorej namietala vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné a v časti, v ktorej namietala nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 písm. a), b), c) CSP, odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, v ktorom dovolací dôvod nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

9. Na základe ústavnej sťažnosti žalobkyne Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) nálehom z 27. apríla 2023 sp. zn. III ÚS 701/2022-30 (ďalej aj „kasačný nálezh ústavného súdu“) rozhodol, že základné právo T. V. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/199/2020 z 29. júna 2022 boli porušené. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/199/2020 z 29. júna 2022 zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení ústavný súd uviedol, že najvyšší súd sa nepokúsil autenticky porozumieť sťažovateľke, teda obsahu jej dovolania (pozri I. ÚS 336/2019). Uviedol, že sťažovateľka sa na všetkých stupňoch všeobecného súdnictva dovoľavala aplikácie spotrebiteľského práva, konkrétne rozhodnutia Súdneho dvora Európskej Únie (ďalej len „Súdny dvor“) z 19. novembra 2015 vo veci 5 C-74/15, ECLI:EU:C:2015:772 (bod 5. namietaného uznesenia, bod 5. rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 7Co/47/2019 z 31. marca 2021). V uvedenej veci Súdneho dvora rovnako išlo o úver na účely podnikania, no zabezpečenie pohľadávky z podnikateľského úveru inými osobami ako podnikateľom nebolo vyňaté spod pôsobnosti spotrebiteľského práva. Súdny dvor rozhodol, že „Článok 1 ods. 1 a článok 2 písm. b) smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „smernica 93/13“) sa majú vykladať v tom zmysle, že táto smernica sa môže použiť na zmluvu o zabezpečení záväzku nehnuteľnosťou alebo zmluvu o ručení uzavretú medzi fyzickou osobou a úverovou inštitúciou s cieľom zabezpečiť splnenie povinností, na ktoré sa zaviazala obchodná spoločnosť voči tejto inštitúcii v úverovej zmluve, ak táto fyzická osoba konala s cieľom, ktorý nesúvisí s jej obchodom, podnikaním alebo povolaním, a k uvedenej spoločnosti nemá žiadny funkčný vzťah.“. Otázka aplikability smernice 93/13 je otázkou právnu. Ak smernica na prípad sťažovateľky dopadá, pre súdne konanie to má podstatný a viacozmerný význam, a to tak v rovine hmotného, ako aj procesného práva. Predovšetkým tak, ako argumentovala sťažovateľka, by súdy boli povinné aplikovať hmotné právo k neprijateľným zmluvným podmienkam [§ 52 a násl. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“)], čo by malo podstatný vplyv na účinky záložného práva najmä v súvislosti (no nielen) s námietkou o neprimeranosti hodnoty zálohu k zabezpečovanej pohľadávke (námietka sťažovateľky konštatovaná v namietanom uznesení, bod 3.). Neobstojí preto argument najvyššieho súdu, že argumentácia sťažovateľky vo vzťahu ňou indikovanými a súdmi nepoužitými rozhodnutiami Súdneho dvora bola „bez definovania väzby na ňou vymedzenú právnu otázku či bližšie konkretizovanú nesprávnosť...“, (bod 31. napadnutého uznesenia). Ústavný súd poznamenal, že ochrana garantovaná v čase vzniku spornej zmluvy „len“ podľa generálnej klauzuly upravenej v § 53 ods. 1 OZ je de lege lata už presne normovaná ako neprijateľná zmluvná podmienka v § 53 ods. 4 písm. s) OZ. Smernica 93/13 nadobúda význam aj vo vzťahu k povinnosti ex offio prieskumu neprijateľnosti zmluvných podmienok, ak spadajú do predmetu konania, čo opodstatňovalo vyrovnanie sa súdov so zmluvnou podmienkou aj o predčasnej splatnosti pohľadávky v reflexii na uznesenie Súdneho dvora zo 14. marca 2013 vo veci C-415/11, ECLI:EU:C:2013:164, bod 73, ale tiež aj na prebiehajúce prejudiciálne konanie vo veci C-598/21. Z uvedeného je zrejmé, že pre naplnenie cieľa smernice 93/13 je dôležitá typová formulárová agenda s vopred naformulovanými zmluvnými podmienkami a ak osoba nemá k podnikateľskému subjektu a jeho úveru funkčný vzťah vyplývajúci či už z podielu na riadení (napr. konateľ) alebo na zisku a nekoná v rámci svojho obchodovania, povolania či zamestnania, tak pôsobnosť smernice je na takéto prípady daná. Ďalej uviedol, že skúmanie prípustnosti dovolania je vecou dovolacieho súdu, ktorý ale nie je viazaný jeho vymedzením (I. ÚS 51/2020). Označenie konkrétneho rozhodnutia (judikatúry) najvyššieho súdu nie je v zmysle ustanovenia § 428 CSP obligatórnou náležitosťou dovolania. Argumentácia sťažovateľky konkrétnou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu je nad rámec zákonných požiadaviek a dovolací súd ňou nie je viazaný (III. ÚS 76/2021). Právna otázka podľa § 421 CSP a dovolací dôvod (nesprávne právne posúdenie) podľa § 432 CSP tvoria jeden celok, a preto najvyšší súd nemôže posudzovať prípustnosť dovolania striktno len na základe toho, ako sťažovateľka túto prípustnosť formálne vymedzila na konkrétnom riadku svojho podania. Je potrebné vyabstrahovať z dovolacieho dôvodu právnu otázku podľa § 421 CSP a až následne posúdiť, (a) či od tejto otázky záviselo namietané rozhodnutie a (b) či ide o otázku, ktorá naplnia niektoré z písmen a) až c) v § 421 ods. 1 CSP (I. ÚS 336/2019). Ústavný súd poukázal, že spornou a právne nevyriešenou otázkou zostala otázka, či pre charakter vedľajšieho záväzku (záložná zmluva) je z pohľadu použitia spotrebiteľského práva

rozhodujúca povaha hlavného záväzku (zmluva o úvere).

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 CSP), na to oprávnenou osobou (§ 424 CSP), zastúpenou v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), viazaný právnym názorom ústavného súdu ktorý vyslovil v náleze (§ 134 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z.) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

11. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

12. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

13. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

14. Dovolateľka uplatnila prípustnosť a súčasne aj dôvodnosť dovolania aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

15. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP). Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

16. V zmysle § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia, pričom právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Dovolací súd aplikujúc ustanovenie § 124 CSP posudzoval dovolanie podľa jeho obsahu (súť viazaný kasačným nálezom ústavného súdu) a v snahe autenticky porozumieť textu dovolania ako celku dospel k záveru, že žalobkyňa je názoru, že v posudzovanej veci sa na všetkých stupňoch všeobecného súdnictva dovoľavala aplikácie spotrebiteľského práva, konkrétne s poukazom na rozhodnutia Súdneho dvora EÚ z 19. novembra 2015 vo veci C-74/15 Tarcău a vo veci z 3. septembra 2015 C-110/14, bod 21 Costea. V týchto veciach Súdneho dvora rovnako išlo o úver na účely podnikania, no zabezpečenie pohľadávky z podnikateľského úveru inými osobami ako podnikateľom nebolo vyňaté spod pôsobnosti spotrebiteľského práva.

16.1. V danom prípade teda dovolateľka vymedzila právnu otázku, pri riešení ktorej sa mal odvolací súd odkloniť od judikatúry Súdneho dvora EÚ (s poukazom na rozhodnutia vo veci C-74/15 Tarcău a C-110/14, bod 21 Costea). Po konštatovaní prípustnosti dovolania dovolací súd pristúpil k meritórnemu dovolaciemu prieskumu a posúdeniu dôvodnosti dovolania z hľadiska uplatnenej dovolacej argumentácie, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzených právnych otázkach.

16.2. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty)

publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. S prihliadnutím na čl. 3 CSP do pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu treba zahrnúť aj rozhodnutia Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva, prípadne Súdneho dvora Európskej únie (porov. sp. zn. 6Cdo/129/2017).

17. Dovolateľka za právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od relevantnej judikatúry Súdneho dvora v zmysle prednosti podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP bolo nepochybné, že aj v prípade, že niektorý zmluvný vzťah sa spravuje ustanoveniami Obchodného zákonníka, fyzická osoba, ktorá koná s cieľom, ktorý nesúvisí s jej obchodom, podnikaním alebo povolaním, nestráca v tomto vzťahu postavenie spotrebiteľa, a teda je potrebné v rozsahu, ktorý sa dotýka jej oprávnení spotrebiteľa aplikovať ustanovenia slúžiace na ochranu osôb v postavení spotrebiteľov.

18. Dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že Súdny dvor rozhodol, že „Článok 1 ods. 1 a článok 2 písm. b) smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že táto smernica sa môže použiť na zmluvu o zabezpečení záväzku nehnuteľnosťou alebo zmluvu o ručení uzavretú medzi fyzickou osobou a úverovou inštitúciou s cieľom zabezpečiť splnenie povinností, na ktoré sa zaviazala obchodná spoločnosť voči tejto inštitúcii v úverovej zmluve, ak táto fyzická osoba konala s cieľom, ktorý nesúvisí s jej obchodom, podnikaním alebo povolaním, a k uvedenej spoločnosti nemá žiadny funkčný vzťah. Otázka aplikability smernice 93/13 je otázkou právnou a najvyšší súd je názoru, že smernica na prípad navrhovateľky dopadá a súdy boli povinné aplikovať hmotné právo k neprijateľným zmluvným podmienkam (§ 52 a nasl. Občianskeho zákonníka), čo má podstatný vplyv na účinky záložného práva v súvislosti s námietkou o neprimeranosti hodnoty zálohu k zabezpečovanej pohľadávke. Ochrana garantovaná v čase vzniku spornej zmluvy podľa generálnej klauzuly upravenej v § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka je de lege lata už presne normovaná ako neprijateľná zmluvná podmienka v § 53 ods. 4 písm. s) Občianskeho zákonníka. Navyše dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že smernica 93/13 nadobúda význam aj vo vzťahu k povinnosti ex offio prieskumu neprijateľných zmluvných podmienok, ak spadajú do predmetu konania. Preto bolo povinnosťou súdov sa so zmluvnou podmienkou ako aj o predčasnej splatnosti pohľadávky vyrovnáť (Súdny dvor z 14. marca 2013 vo veci C-415/11, bod 73). Dovolací súd na základe uvedeného uzatvára, že v danom prípade išlo o spotrebiteľský vzťah medzi žalobkyňou a žalovanou.

19. So zreteľom na povahu a účel dovolacieho konania preto najvyšší súd dospel k záveru, že v danej procesnej situácii, ktorá nastala po kasačnom náleze ústavného súdu, ktorý vyslovil v náleze (§ 134 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z.) možno konštatovať, že výhrady vyslovené v kasačnom náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky z 27. apríla 2023 sp. zn. III. ÚS 701/2022-30 sa obsahovo v podstatnej časti týkajú rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave z 31. marca 2021, sp. zn. 7Co/47/2019 (nápravu možno dosiahnuť zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu). Dovolanie žalobkyne je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP a zároveň je aj dôvodné (§ 432 ods. 2 CSP), lebo žalobkyňa opodstatnene namieta, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd v konaní pred súdmi nižšej inštancie odklon od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu pri riešení dovolateľkou nastolenej právnej otázky zistil, resp. dovolateľkou vymedzená dovolacia otázka nebola súdmi v základnom konaní riešená. Preto dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP). S prihliadnutím na dôvod zrušenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu sa najvyšší súd nezaoberal ďalšími, v dovolaní namietanými vadami.

V novom konaní sa odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia ústavne konformným spôsobom vysporiada s námietkami žalobkyne uplatnené v odvolaní s poukazom na skutočnosť, že sa pri riešení dovolateľkou nastolenej právnej otázky odklonil od relevantnej judikatúry Súdneho dvora (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP).

20. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

21. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.